

УДК 811.161.2:[347.441.14:2-87]
DOI 10.35433/philology.2(97).2022.94-108

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ ПРОПОВІДНИЦЬКОМУ ДИСКУРСІ

О. Ю. Зелінська*

У статті розглянуто мовні засоби волевиявлення в проповідницькому дискурсі. Джерелом дослідження стали сучасні проповіді, виголошені священниками Української Греко-Католицької Церкви. У результаті дослідження встановлено, що священники використовують різноманітні засоби для вербалізації інтенції волевиявлення. Найбільш продуктивним мовним засобом реалізації волевиявлення є директиви, виражені дієслівними формами першої особи множини наказового способу. Настанови, висловлені в такий спосіб, чіткі й зрозумілі, стають прямою вказівкою до виконання. Форми першої особи множини кваліфікуємо як форми спільної дії, бо вони об'єднують і мовця, й адресатів, що нівелює ієрархічну дистанцію, створює позитивну атмосферу єднання проповідника з вірянами. Священники активно вживають дієслівні форми другої особи множини наказового способу або займенники другої особи множини та інфінітиви в ролі предикатів, що надає настановам відтінку категоричності. Мовні вирази інтенції спонукання – конструкції з предикатами, до структури яких входять модальні слова треба, потрібно, варто, важливо.

Специфічним для релігійного дискурсу є спонукання до дії, висловлені не від імені мовця, а від імені Бога, Христа, Богородиці, святих визначних релігійних діячів. У таких випадках уживаються предикати **навчати, пригадувати, закликати** тощо. Вдаючись до аргументів "від авторитету", священники використовують і приказки, афоризми, у яких виражено спонукання. Поширеними в проповідницькому дискурсі є превентивні висловлювання, які виражають інтенцію мовця запобігти якійсь дії, у релігійній комунікації – це недопущення різних гріховних вчинків. Мовленнєвий акт волевиявлення може бути представлений у формі констатива, інтенцію волевиявлення виражають нагадування про обов'язки, які є фактично спонуканням до їхнього виконання.

Ключові слова: релігійний дискурс, проповідь, мовленнєвий акт волевиявлення, директив, превентив.

* доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови та методики її навчання
(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини),
e-mail: zelinska67@ukr.net
ORCID: 0000-0002-7965-428X

LANGUAGE MEANS OF EXPRESSING VOLITION IN MODERN PREACHING DISCOURSE

Zelinska O. Yu.

The article investigates linguistic means of expressing one's will in preaching discourse. The source of the study was contemporary preaching delivered by priests of the Ukrainian Greek Catholic Church. As a result of the study, it was established that priests use various means to verbalize the intention of expressing their will. The most productive linguistic means of expressing will are directives, expressed by verb forms of the first person plural of the imperative mood. Instructions expressed in this way, clear and understandable, become a direct instruction to be followed. Forms of the first person plural are qualified as forms of joint action, because they unite both the speaker and the addressees, which eliminates the hierarchical distance and creates a positive atmosphere of unity between the preacher and the believers. Priests actively use verb forms of the second person plural imperative or pronouns of the second person plural and infinitives in the role of predicates, which gives a touch of mandatory character to the instructions. Linguistic expressions of the intention of encouragement are constructions with predicates, the structure of which includes modal words must, need, worth, important.

Specific for religious discourse is the urge to action, expressed not on behalf of the speaker, but on behalf of God, Christ, the Mother of God, prominent holy religious figures. In such cases, the predicates teach, remind, call for, etc. are used. While resorting to arguments "from authority", priests also use sayings, aphorisms, which express encouragement. Preventive statements that express the speaker's intention to prevent some actions are common in preaching discourse, in religious communication it is the prevention of various sinful acts. The speech act of expressing one's will can also be presented in the form of a constative, the intention of expressing one's will is expressed by reminders about duties, which are actually an incentive to fulfill them.

Keywords: religious discourse, preaching, speech act of expressing one's will, directive, prevention.

Постановка наукової проблеми. У сучасній лінгвістиці актуальними є підходи до вивчення мови з урахуванням комунікативної орієнтованості всіх одиниць і категорій мовної системи, розуміння мови як діяльності, що слугує засобом вияву інтенцій мовця. Менш вивчений у цьому аспекті релігійний дискурс, зокрема проповідницький. Загалом проповідь можна охарактеризувати як промову, спрямовану священником до вірян. Проповідь зазвичай виголошують у церквах, храмах, костелах, у сучасний період вона може бути представлена й через засоби масової комунікації як в усній, так і писемній формі. Нові дослідницькі парадигми зумовляють аналіз проповідей із дискурсивних позицій та комунікативних практик. Комунікативною інтенцією священника є доступне розкриття змісту євангельських істин та спонування до праведного життя.

Специфіку проповідницького дискурсу визначають такі риси, як статусність спілкування, стандартизованість у поєднанні з індивідуально-авторськими настановами священника. Загально визнаною ознакою проповіді як комунікативного акту є те, що волевиявлення адресанта здійснюється на користь адресатів. У зв'язку з цим актуальним є вивчення мовних засобів вираження волевиявлення в проповідницькому дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники релігійного дискурсу наголошують на важливості проповіді в духовному житті людини. І. Славінський зауважує, що проповідання – це не тільки інтерпретація біблійних істин, навернення до Бога, долучення до християнської громади та відповідних обрядодій, але й дієвий засіб морального виховання, творення духовних підвалин життя суспільства.

"Проповідь – це промова Бога до людини через людину силою людської мови. Формально, як публічний виступ, проповідь є актом міжособистісного спілкування між проповідником і слухачами слова, але з богословської точки зору це так релігійний досвід, який служить розвитку людського контакту з Богом у вірі, надії та любові" [37: 45]. І. Кемпка зазначила, що в проповіді реалізується особлива функція мови – переконувальна [36: 152]. Переконуючи вірян, священник здійснює волевиявлення, яке адресовано слухачам (читачам) щодо виконання або невиконання дії. Експлікація волевиявлення відбувається зазвичай за допомогою директивних мовленнєвих актів. Зауважимо, що в мовознавчій літературі існує багато класифікацій та номінацій актів волевиявлення, але, як слушно констатувала В. Омеляненко, ця проблема не знайшла досі уніфікованого вирішення ні в українській, ні в зарубіжній лінгвістиці [21: 54]. Українські лінгвісти, аналізуючи мовленнєві акти, покликаються на працю Дж. Серля, класика теорії мовленнєвих актів, де виокремлено п'ять типів мовленнєвих актів: асертиви, квеситиви, директиви, комісиви. І. Волощук зауважила, що директиви з орієнтацією від висловлення до дійсності, мають на меті спонукати адресата робити / не робити що-небудь та навела види директивних мовленнєвих актів: прохання, заборони, поради, інструкції, заклики, накази, вимоги, благання, розпорядження тощо [1: 251]. О. Даскалюк подає дефініцію мовленнєвому акту волевиявлення і кваліфікує його, як "здійснення вольового впливу адресанта мовлення на адресата з метою спонукати останнього до (не) виконання певних дій / (не) набуття стану, необхідних мовцеві / реципієнтові. З погляду прагмалінгвістики, волевиявлення – різновекторна мовна величина, оскільки передбачає врахування

багатьох компонентів комунікативної ситуації" [5: 81]. М. Гавриш переконує, що важливим критерієм розмежування різновидів директивів є врахування того, у чиїх інтересах має відбутися дія, і підтримує думку інших дослідників, згідно з якою директиви поділяються на дві групи: 1) директиви-спонукання каузованих дій в інтересах адресанта: наказ, вимога, вказівка, прохання, благання тощо; 2) директиви-спонукання каузованих дій в інтересах адресата: порада, застереження, пропозиція, запрошення тощо [2: 33]. В українському мовознавстві мовні засоби волевиявлення розглядали на матеріалі художнього дискурсу О. Гандзюк [3], Н. Одарчук реалізацію мовленнєвого впливу в сучасному англomовному релігійному дискурсі [20], Н. Куравська вивчала комунікативну ситуації волевиявлення в системі її складників [18].

Мета дослідження – з'ясувати мовні засоби вираження волевиявлення в проповідницькому дискурсі.

Матеріалом для дослідження слугували проповіді та звернення українських релігійних діячів Української Греко-Католицької церкви, розміщені на офіційному сайті УГКЦ у рубриці "Проповіді та промови" <https://synod.ugcc.ua/press-center/homiletics/2021/>.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Під час проповідування священники розкривають правду Святого Письма й водночас значною мірою приділяють увагу нормам поведінки в повсякденні, порушують проблеми міжособистісного спілкування, ставлення до роботи, до громадянських обов'язків тощо.

Найбільш продуктивним мовним засобом реалізації волевиявлення в проповідях є директиви, виражені дієслівними формами першої особи множини наказового способу. Настанови, висловлені в такий спосіб, чіткі й зрозумілі, стають прямою

вказівкою до виконання. Форми першої особи множини кваліфікуємо як форми спільної дії, бо вони об'єднують і мовця, й адресатів, що нівелює ієрархічну дистанцію, створює позитивну атмосферу єднання проповідника з вірянками, забезпечує відчуття постійної присутності та підтримки священника на шляху їхнього удосконалення: *Просімо в Господа ласки вже більше не вертатися до давніх звичок, не ставати більше на дорогу беззаконня, але віднині крокувати дорогою Божою, дорогою, на яку стали мудреці зі Сходу і на якій Господь нам обіцяє повноту життя, блаженства, радості* [10]; **Носімо в серці завжди цей чистий образ Бога – Отця, Який милосердиться і благословляє, Який робить усе, щоб нам відкрити вхід до неба, усуваючи перегороду, яку ми спорудили нашими гріхами, а яку Син Божий зруйнував в Своему тілі** [10]. У досліджуваних текстах чимало випадків, коли, уживаючи такі форми, проповідник спонукає до конкретних дій: **Дбаймо** особливо про нашу молодь і дітей, бо діт и і молодь – це майбутнє Церкви і майбутнє України в країнах нашого нового поселення! **Виховуймо** їх у душі любові до рідної землі, рідної мови, історії, культури, а передовсім – **допомагаймо** їм зростати у вірі, бо віра – це непохитна сила і міцна основа народу і держави! **Стараймося** за усяку ціну зростати в любові до Бога та ближніх на землі! **Практикуймо** Сповідь та святе Причастя, мирімося з Господом та ближніми, **живімо** чесно, щоб отримати вічну нагороду! Тому **молімося** до Марії, яка бажає нам допомогти більше, ніж ми цього бажаємо [6]. Інтенсивність вираження спонування посилюється нагромадженням двох і більше дієслів: **Шануймо і оточуймо** любов'ю наше старше покоління, бо вони зберегли Україну і розбудовували рідну Церкву на поселеннях [6]; **Молімося, любімо** один одного, **працюймо** на славу Богу [17]. Як засіб посилення переконувального впливу священник уживає цитату зі Святого Письма, у якій

міститься спонування: **Підтримуймо і допомагаймо** одне одному, – рідним по крові і по духу, так як вчить нас св. апостол Павло: "Робімо добро без утоми: своєчасно, як не ослабнемо, жатимемо. Отож, поки маємо час, **робімо** добро всім, а зокрема рідним у вірі" (Гал. 6, 9–10) [6].

Для реалізації волевиявлення проповідники активно використовують дієслівні форми другої особи множини наказового способу або займенники другої особи множини та предикати інфінітиви. У таких випадках настанови набувають відтінку категоричності, близькі до наказу: **Проведіть** іспит своєму внутрішньому духовному світу. Це щось набагато більше від психологічної інтроспекції. Це дорога до радості зустрічі з Господом, який чекає вас на глибині вашого серця. Літургія [27].

Уживання займенників другої особи множини та предикатів, до структури яких входить інфінітив, засвідчено в комунікативній ситуації, коли священник вищого сану звертається до священнослужителів нижчого сану: **Ви** маєте щодня ставати перед Божим престолом і молитися за свій народ. Бо найсильнішою молитвою заступництва, яку має Церква, найважливішим моментом, коли Господь Бог низпосилає людині у сучасному світі свою небесну допомогу, є Божественна Літургія [28]. У наведеному далі фрагменті пом'якшення категоричності волевиявлення досягнуто через цитування авторитету, у цьому випадку Любомира Гузара, де форму другої особи множини ужив автор цитати: "Моліться і працюйте!" – закликав нас свого часу Блаж. Любомир, бо таким є зміст усього християнського життя [9].

Не менш активно проповідники виражають волевиявлення за допомогою дієслівних форм першої особи однини теперішнього часу: **запрошую, закликаю, захожую**. Семантика цих дієслів не містить

відтінку примусу, а є порадою, проханням, запрошенням: **Запрошую** вас перед початком Великого посту укласти відповідний маршрут своєї духовної мандрівки. Раджу зробити це так. На початку (а не в кінці!) Великого посту приступіть до сповіді [27]; **Запрошую** усіх вас пізнати правду і побачити ці матеріали, які вперше відкриваються широкому загалу. Бо правда очищає. Вона дає можливість усім нам зрозуміти, що ми ще маємо час зробити особистий життєвий вибір: ніколи не йти на компроміс із злом із його слугами [26]; На завершення **заохочую** вас: прославляймо Ісуса нашим християнським привітом «Христос рождається», адже українська християнська культурна спадщина така багата на вияв віри у час різдвяних свят через спів, коляду, родинні відвідини, ділення просфорою з батьками та старшими з наших родин, дійства вертету [19]; У зв'язку з цим **я закликаю** усіх Отців-душпастирів, богопосвячених осіб і вас, наші улюблені у Христі вірні-миряни, спільно застановитися і започаткувати (там, де цього ще не зроблено) конкретні форми благодійного служіння, якими зможемо, у міру наших можливостей і сил, виходити назустріч потребам самотніх, убогих і потребуючих людей із ближчого і дальшого довкілля [7]; **Закликаю і заохочую** мирян зголошуватися до навчання в Катехитично-педагогічному інституті Українського Католицького Університету за спеціальністю "Катехит" [8].

У досліджуваних текстах проповідей виявлено, що проповідники використовують дієслівні форми другої особи однини наказового способу, настанови в цьому випадку стосуються узагальненої особи: **Трудися** поки ти молодий, бо в старості буде все по-іншому [13]; Якщо ти винуватий в цих гріхах, то негайно **покайся** в них, залиши їх, попроси вибачення і Бог простить тебе [13].

Мовними виразниками обов'язковості виконання настанов у проповідницьких творах є конструкції з предикатами, до складу яких входять слова із модальною семантикою:

повинні: Спаситель поблизу нас! Ми повинні тільки молитися, сподіватися на Його Божественну допомогу і, головне, смиритися [14];

покликані: Усі ми, будучи членами Церкви, покликані творити єдину церковну спільноту [9];

мусити: Вона молиться за нас, але не замість нас. Вона молиться з нами, але ми мусимо прийти до храму і також молитися, щоб могли отримати Божу поміч і заступництво. Ми мусимо від себе дати щось, співпрацювати з Богом і з Богородицею [9]; Очевидно, що мусимо також молитися, щоби терпеливо зносити свої хрести, щоби Господь, за своєю волею зменшив наші скорботи чи полегшив страждання наших ближніх, близьких та рідних [22];

мати: Ми маємо тим нашим омофором-покривалом огорнути наших ближніх, огорнути їх нашою любов'ю, послужити їм нашими дарами, а не ранили їх нашими гріхами, послужити їм нашими талантами і вміннями, вділити їм частку нашого серця, частку нашого часу, а може часом і частку наших фінансових ресурсів, бо в цьому також виражається любов і поміч, і підтримка... Кожен із нас має багато чого, чим може послужити і це служіння стане виявом нашої живої віри і щирої нелицемірної любові. [9]; Але навіть у такій важкій ситуації маємо пам'ятати, що Господь Бог через Пресвяту Богородицю продовжує опікуватися нами [23]; Особливо маємо молитися за тих, хто в полоні, у лабетах ворога, і кого в цю хвилину принижують, над ким знуцаються [28];

належати: Належить усвідомити, що ми є не власниками нашої планети, нашої землі, Божого творіння, а лише управителями. Ми маємо все робити,

аби ця земля, на якій ми живемо, була якомога більше плідною [29];

необхідно: У процесі виховання необхідно покласти тривалі фундаменти [33];

потрібно: Окрім цього потрібно очищувати наші душі і мову, щоб забезпечити українцям омріяне багатьма поколіннями повноцінне щасливе життя [16]; Але щоб це відбулося, потрібно усвідомити собі і побачити своє серце таким, яким воно є насправді, яким воно є в очах Божих: часто повне егоїзму, самолюбства, честолюбства, страху перед випробуваннями і схильністю до вигідництва [12]; Серед безлічі клопотів нашого земного життя потрібно віднайти час, аби зайнятися своїм духовним життям. Насправді потрібно сміятися і радіти, спілкуватися і допомагати та дарувати любов й отримувати її від ближнього [23];

треба: Життя дуже коротке і не треба його вкорочувати образами і гординею [15];

слід: Перше – слід прибігати до Бога і просити в Бога помочі у всіх обставинах нашого життя [9];

варто: Дбати про спасіння своєї безсмертної душі варто з юних років [13];

важливо: Нам важливо навчитися нести свій хрест так, як бажає того Христос. І справді, Бог дав нам життя, щоби ми його віддавали іншим, а не зберігали для себе [22]; І тут важливо нам усвідомити: якщо Христос нікого не осуджує, то і нам слід навчитись нікого не судити, щоб самим не підпасти під суд [17]. Важливо, щоб ми, християни третього тисячоліття, вміли правильно будувати стосунки з нашим Богом, як сини і доньки, довіряючи вповні своє сьогодення і майбутнє тому Єдиному, у руках якого лежать життя та історія людства і світу [32].

У проповідницьких текстах спостерігаємо й інші способи мовної реалізації волевиявлення. Специфічним для релігійного дискурсу

є спонукання до дії, висловлені не від імені мовця, а від імені Бога, Христа, Богородиці чи визначних релігійних діячів. У таких випадках уживаються предикати **навчати**, **пригадувати**, **закликати** тощо в різних часово-способових формах: Спаситель **закликає** нас взяти хрест саме свій – тобто обирати спосіб життя і працю за покликанням і мужньо перемагати всі труднощі, котрі зустрінуть нас на цьому шляху [22]; Вона [Богородиця] у нинішньому Святі **пригадує** нам всім і вчить нас, що у всіх складних обставинах життя нашим першим обов'язком є молитва, — ревна, щира, витривала [9]; Любомир Гузар **навчав** нас "Бути людиною". Це означає чинити діла милосердя і так нести світло Боже в життя інших людей [15].

Спостерігаємо, що проповідники вдаються до оригінальних способів вираження настанов. Для цього використовують приказки, афоризми, у яких наявне спонукання до якоїсь дії. Такий спосіб мовного вираження можемо кваліфікувати як аргументи від авторитету: Промисел останніми місяцями послав світові випробування, аби ми вкотре пересвідчилися у справедливості високої богословської істини, яку наш народ висловив простою приказкою: "Без Бога – ані до порога!" [23]. Наступна цитата ілюструє, як автор надає пораду, спираючись на авторитет давніх мудреців: Давня грецька мудрість навчає, щоб у radoцax не захоплюватися собою і не думати, що насолода триватиме вічно, а в терпіннях і смутку не занепадати духом, бо із того, із того завжди є вихід [24].

Визначальними для проповідницьких творів є вираження волевиявлення у формі побажань. Побажання може бути реалізовано від першої особи за допомогою дієслова бажальної семантики: **Бажаю** молодим людям, щоб вони добре думали, вчилися, здобували знання, мали візію на майбутнє і смиренність

слухати інших [4]; **Бажаю** вам, *щоби ви стали авторитетами для своїх учнів у предметах, яких навчаєте* [33].

Побажання, які за суттю є настановами, священники висловлюють використовуючи частку **нехай**: **Нехай** в обставинах мороку й темряви, зневіри та депресії, розчарування і непевності, у яких ми тепер перебуваємо, ми справді змогли встати і, прозрівши, іти за Ісусом, славлячи Бога [24].

Інший спосіб волевиявлення, яким вирізняється проповідницький дискурс, – це спонування через посередництво звернення до вищих сил, мовним маркером таких побажань також є слово **нехай**: А Бог, багатий милосердям, **нехай** укріпить нас у вірі, зміцнить в надії і оживить нас любов'ю, даючи необхідну благодать та пробуджуючи в нас щирю готовність на всяке добре діло [23]; **Нехай** Пресвята Богородиця, Мати Божа Неустанної Помочі, відкриє всім красу української мови, щоб нею ловити людей і їхні таланти так, як апостоли ловили сітями рибу, та розвивати Україну [16].

Поширеними в проповідницькому дискурсі є превентивні висловлювання. Превентиви – це різновиди директивного мовленнєвого акту, який має на меті запобігти якійсь дії, не допустити її виконання. Загальна настанова превентива в релігійному дискурсі – недопущення різних гріховних вчинків. Безпосереднім засобом мовного вираження превентива є дієслова відповідної семантики, наприклад, **остерігатися**, **зупинити**, **перестати**, а також уживання заперечної частки при дієсловах назвах дій, яким треба запобігти. Прагнення запобігти може бути висловлене як від імені промовця, так і від імені вищих сил. Превентиви та директиви уживаються часто в одному контексті, створюючи ефект контрасту, забороняючи якусь дію, проповідник водночас дає настанови, як треба чинити правильно: А перш

за все, **остерігаймося** найгіршого лиха, найбільш небезпечної недуги – гріха, який загрожує нашому спасінню і вічному життю. Проте, якщо трапиться, що впадемо в гріх, то не впадаймо у відчай, не зневірюймося, а дозвольмо, щоб Ісус нас відшукав, як ту загублену вівцю, пригорнув нас до свого серця, огорнув нас у Святій Сповіді водами милосердя і прощення, щоб ми зазнали повного душевного і духовного зцілення та щоб могли, подібно як той нинішній розслаблений, засвідчити перед усім світом, що то Ісус нас спас, оздоровив і дарував життя у повноті [11]; Бог хоче **зупинити** кожного з нас від виконання грішних справ, кличе до нашої совісті та чекає на нашу відповідь [16]. Що означає "не судіть"? «Не судіть» – найперше означає, що ми маємо **перестати** виставляти оцінки іншому, тобто, своєму ближньому, а найприскіпливіше оцінювати себе, свої вчинки, свої думки [17].

Інтенцію мовця до попередження негативного вчинку виражають також прислівник **неправильно**, предикативна конструкція **не мати права**: Найперше, ми **не маємо права** плутати добро та зло й через власний страх відмовлятися жити за моральними принципами; Скажімо, **неправильно** було би возвеличувати якусь одну людину, бо вона є великим жертводавцем, а інших, які також є добродіями, – **недобачати!** [17]. Превентивне висловлювання може бути цитатою, адже в такому разі його переконувальна сила набагато інтенсивніша, бо містить покликання до авторитету: Наші міркування закінчимо словами праведного митрополита Андрея Шептицького, який у посланні "Не вбивай", яке написав до народу в часі великих випробувань, а подібні випробування також стоять сьогодні перед нами, просив: "Дорогі не дайте звести себе з дороги Божого закону через спокуси до гріха, не слухайте намови людей, які радять всякого роду беззаконня. Є між ними і такі, що намовляють до відступства від віри

батьків. (...) Стійте сильно у вірі, держіться надії, любіть нашого Отця Небесного і нашого дорогого Спасителя, любіть ближніх як Божих дітей, (...) – а Всевишній нехай хоронить вас від усякого зла, нехай стереже ваші родини і ваших дітей [22].

Мовленнєвий акт волевиявлення може бути представлений у формі констатива. У наведених цитатах зі звернень і проповідей інтенцію волевиявлення виражають нагадування про обов'язки, які є фактично спонуванням до їхнього виконання: *Тож сьогодні я прагну пригадати усім, що катехизація – це святий і невідкличний обов'язок кожного душпастиря і саме священник є першим катехитом на парафії* [8]; *На вас, батьках, спочивають обов'язки, які відносяться до релігійної формації ваших дітей. Це обов'язок щотижневого вприведення своїх дітей на навчання катехизму і рідної мови, якщо вони відбуваються поза школою. Це ще більший обов'язок щоденного прикладу вашого християнського життя, щоб показати своїм дітям, що Євангельське вчення – це не теорія, але щоденна ваша практика, якою стараетесь жити. Вашим обов'язком є також щонедільна участь разом з дітьми у Божественній Літургії* [35]; *Врешті, кожен християнин, незалежно яку виконує професію, зобов'язаний бути сіячем Божого Слова* [34].

Проповідники виражають волевиявлення й за допомогою оцінних висловлювань. Маркером заохочення, спонування до чогось, наприклад певного способу життя, є позитивна оцінка: *Отож, дуже позитивним є той факт, що Ви, хлопці і дівчата, бажаєте жити церковним життям* [13].

Відповідно негативна оцінка експлікує інтенцію промовця запобігти чомусь. Наприклад, повідомляючи про наслідки негативних вчинків, священник хоче застерегти адресатів від їхнього здійснення: *П'янство чи вживання наркотиків ведуть у духовну деградацію; Залежність від Інтернету може провадити*

до нервових і психічних хворіб. Ось тому залежність від інтернету калічить дитячі душі, адже вони, узалежнившись від соціальних мереж, втрачають дитинство і моральні цінності. надмірне вживання інтернету і соціальних мереж – це впровадження антихриста у життя людини [13].

Висновки й перспективи дослідження. Досліджувані тексти проповідей показують активне використання імперативних форм дієслів та предикатів із модальними словами зі значенням повинності, необхідності для вираження волевиявлення, що є властивою для них функцією. Проте волевиявлення в досліджуваних проповідях має ненав'язливий переконувальний характер і спрямоване на усвідомлене сприйняття авторських настанов та добровільний вибір способу життя. Щоб уникати категоричності, створити довірливу атмосферу, священники використовують розмаїття інших нетипових мовних засобів для вербалізації настанов.

Перспективи дослідження вбачаємо в глибшому вивченні мовної реалізації різновидів директивних висловлювань у проповідницьких текстах як засобів переконання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Волощук І., Усик Г. Актуалізація іллокутивних актів у текстах англійських політичних промов. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. Вип. 4. С. 250–255.
2. Гавриш М. М. Мовленнєвий акт застереження: соціолінгвістичний аспект. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2015. Вип. 9. С. 33–38.
3. Гандзюк О. М. Засоби вираження волевиявлення у повісті Анатолія Дімарова "На коні й під конем". *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. 2020. Вип. 823. С. 36–40.

4. Гудзяк Б. Вибач і дякую. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-borys-gudzyak-vybach-i-dyakuju-6858/> (дата звернення: 20.04.2022)
5. Даскалюк О. Мовні засоби волевиявлення у творах Лесі Українки *Лінгвостилістичні студії*. Вип. 1. 2014. С. 80–87.
6. Дзюрах Б. Батьківщина – це Божий дар, який нам слід прийняти з вдячністю, цінувати та плекати. 2021. URL: [https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-pid-chas-molytvy-za-ukraynu-batkivshchyna-tse-bozhyu-daryaku-nam-slid-prynyaty-z-vdyachnistyu-tsinuvaty-ta-plekati-6740/](https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-pid-chas-molytvy-za-ukraynu-batkivshchyna-tse-bozhyu-daryaku-nam-slid-prynyaty-z-vdyachnistyu-cinuvaty-ta-plekati-6740/) (дата звернення: 20.04.2022р.)
7. Дзюрах Б. Звернення до духовенства, богопосвячених осіб і вірних мирян екзархату з нагоди Всесвітнього дня убогих та вшанування жертв Голодомору в Україні 1932–33 років 13 листопада 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/blagodiyne-sluzhinnya-blyzhnim-vyuvom-nashoviry-i-znakom-hrystyianskoy-lyubovivladyka-bogdan-dzyurah-u-zvernenni-z-nagody-dnya-ubogogo-7312/> (дата звернення: 20.04.2022).
8. Дзюрах Б. Катехизація – бути Христовим учнем та жити похристиянськи. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/katehyzatsiya-buty-hrystovym-uchnem-ta-zhyty-pohrystyiansky-zvernennya-vladykubogdana-dzyuraha-shchodovidnovlennya-katehytychnogosluzhinnya-6811/> (дата звернення: 20.04.2022).
9. Дзюрах Б. Ми маємо власним "омофором" огорнути наших ближніх, огорнути їх нашою любов'ю та дарами. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-my-mamo-vlasnym-omoforom-ogornuty-nashyh-blyzhnihogornuty-yh-nashoyu-lyubovyu-ta-daramy-7101/> (дата звернення: 20.04.2022).
10. Дзюрах Б. Назустріч Різду: День 20. Не повертатися до Ірода, але ступати дорогою життя. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/nazustrichrizdvu-den-20-ne-povertatysya-do-iroda-ale-stupaty-dorogoyu-zhyttya-7600> (дата звернення: 30.03.2022).
11. Дзюрах Б. Святкувати Пасху означає святкувати перемогу над гріхом і над смертю, яка є наслідком гріха. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-svyatkuvaty-pashu-oznacha-svyatkuvaty-peremogu-nad-grihom-i-nad-smertyu-yaka-naslidkom-griha-6092/>. (дата звернення: 20.04.2022 р.)
12. Дзюрах Б. Шлях справжнього християнина починається із довіри Богові, попри наші людські розрахунки, забезпечення і калькуляції. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-shlyah-spravzhnogohrystyianyuna-pochynatsya-iz-dovirybogovi-popry-nashi-lyudskirozrahunky-zabezpechennya-i-kalkulyatsiy-7149/>. (дата звернення: 20.04.2022 р.)
13. Івасюк В. Голосом Церкви у теперішній час може і навіть мусить бути саме молодь. 2020. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/golosomtserkvy-u-teperishniychas-mozhe-inavit-musyt-buty-same-molod-vladykavasyl-ivasyuk-pro-molod-ta-internet-6650> (дата звернення: 22.04.2022).
14. Івасюк В. Однією смиренністю людина-грішник може спастися, а без смирення всі чесноти нікчемні. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/odniyusmyrennistyu-lyudyna-grishnyk-mozhe-spastysya-a-bez-smyrennya-vsi-chesnoty-nikchemni-vladykavasyl-ivasyuk-7106/> (дата звернення: 20.04.2022).
15. Івасюк В. Покров Пресвятої Богородиці – це захист Діви Марії, простягнутий над всіма християнами. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladykavasyl-ivasyuk-pokrov-presvyatoybogorodytsi-tse-zahyst-divy-mariy->

prostyagnutyu-nad-vsimum-hrystyuanamy-7082/ (дата звернення: 01.05.2022).

16. Івасюк В. Світ дуже потребує Доброї новини, а гріхи не дають можливості "виловити" Божу благодать. 2021. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/svit-duzhe-potrebu-dobroy-novyny-a-grihy-ne-dayut-mozhlyvosti-vylovyty-bozhu-blagodat-vladyka-vasyl-ivasyuk-7161/> (дата звернення: 20.04.2022)

17. Івасюк В. Якщо можете присмирити язик, тоді можете присмирити і себе. 2021. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/yakshcho-mozhete-prysmyryty-yazyk-todi-mozhete-prysmyryty-i-sebe-vladyka-vasyl-ivasyuk-pro-grihy-yazyka-6590/> (дата звернення: 22.04.2022).

18. Куравська Н. Ю. Комунікативна ситуація волевиявлення в системі її складників: прагмалінгвістичний аспект. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна".* Острог: Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 67. С. 178–181.

19. Мошчич Й. Спішімо й ми прийняти це Дитя до нашої домашньої церкви – сім'ї, вкладаючи в Його руки ціле наше життя. 2021. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-yosafat-moshchych-spishimo-y-my-pryynyaty-tse-dytya-do-nashoy-domashnoy-tserkvy-simu-vkladayuchy-v-yogo-ruky-tsile-nashe-zhyttya-4928/> (дата звернення: 22.04.2022).

20. Одарчук Н., Неділько С. Реалізація мовленнєвого впливу в сучасному англomовному релігійному дискурсі. *Актуальні питання іноземної філології.* 2018. Вип. № 9. С. 154–161.

21. Омелянєнко В. Маргінальні типи волевиявлення та їх експліцитні перформативні індикатори. *Eslavistica Complutense.* 2014. Вип. 14. С. 53-62.

22. Приріз Я. Бог дав нам життя, щоби ми його віддавали іншим, а не зберігали для себе. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-yaroslav-pryriz-bog-dav-nam-zhyttya-shchoby-my-yogo-viddavaly-inshym-a->

[ne-zberigaly-dlya-sebe-7044/](https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-yaroslav-pryriz-pokrov-bozhoy-materi-tse-postiyna-opika-nad-tymy-ditmy-yakyh-yu-doruchyv-nash-gospod-7099/) (дата звернення: 15.04.2022).

23. Приріз Я. Покров Божої Матері – це постійна опіка над тими дітьми, яких Їй доручив наш Господь. 2021. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-yaroslav-pryriz-pokrov-bozhoy-materi-tse-postiyna-opika-nad-tymy-ditmy-yakyh-yu-doruchyv-nash-gospod-7099/> (дата звернення: 22.04.2022).

24. Святослав. Проповідь Блаженнішого Святослава у свято Воздвиження чесного і животворного хреста Господнього. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-u-svyatovozdvizhennya-chesnogo-i-zhyvotvornogo-hresta-gospodnogo-6951/> (дата звернення: 22.04.2022).

25. Святослав. Проповідь Блаженнішого Святослава у 19-ту неділю після Зіслання Святого Духа. 2021. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-u-19-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogo-duha-7224/> (дата звернення: 22.04.2022).

26. Святослав. Проповідь Блаженнішого Святослава в Неділю про Страшний суд. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-v-nedilyu-pro-strashnyy-sud-5440/> (дата звернення: 22.04.2022).

27. Святослав. Проповідь Блаженнішого Святослава у неділю Всепощення. 2021. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-u-nedilyu-vseproshchennya-5521/1> (дата звернення: 22.04.2022).

28. Святослав. Проповідь Блаженнішого Святослава у свято Покрову Пресвятої Богородиці. 2021. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-u-svyatopokrovu-presvyatoy-bogorodytsi-7081/> (дата звернення: 23.04.2022).

29. Святослав. Проповідь Блаженнішого Святослава в 13-ту неділю після Зіслання Святого Духа.

2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-v-13-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogo-duha-6891/> (дата звернення: 23.04.2022).
30. Святослав. Проповідь Блаженнішого Святослава у 20-ту неділю після Зіслання Святого Духа. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-u-20-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogo-duha-7278/> (дата звернення: 27.04.2022).
31. Святослав. Проповідь Блаженнішого Святослава про зцілення сліпця поблизу Єрихону: "Вірити – це бути відкритим на Божу силу". 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-pro-ztsilennya-sliptsya-poblyzu-ryhonu-viryty-tse-buty-vidkryty-na-bozhu-sylu-5195/> (reference date: 27.04.2022).
32. Святослав. Господь – найбільший волонтер і доброволець. Проповідь Блаженнішого Святослава у 24-ту неділю після Зіслання Святого Духа. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/gospod-na-ybilshyy-volonter-i-dobrovolets-propovid-blazhennishogo-svyatoslava-u-24-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogo-duha-7509/> (дата звернення: 25.05.2022).
33. Трохановський А. Звернення на початок навчального року. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/zvernennya-vladyky-arkadiya-trohanovskogo-na-pochatok-navchalnogo-roku-budmo-vidpovidalnymu-shchodo-nashyh-obovyazkiv-uchnivskyyh-ta-vchytelskyyh-6788/> (дата звернення: 20.04.2022р.)
34. Ющак В. Кожен християнин зобов'язаний бути сячем Божого Слова. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-volodymyr-yushchak-kozhen-hrystyuanyn-zobovyazanyu-buty-siyachem-bozhogo-slova-7346/> (дата звернення: 28.04.2022).
35. Ющак В. Кожного дня вчиться дивитись по-християнськи на кожного свого товариша. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/kozhnogo-dnya-vchitsya-dyvytys-po-hrystyiansky-na-kozhnogo-svogo-tovarysha-zvernennya-vladyky-volodymyr-yushchaka-na-pochatok-navchalnogo-roku-6812/> (дата звернення: 20.04.2022)
36. Кєрка І. Językowe środki perswazji w polskich kazaniach katolickich od oświecenia do czasów współczesnych: na wybranych przykładach. *Język – Szkoła – Religia*. Uniwersytet Gdański: Wydawnictwo "Bernardinum", 2009. T. 4. S. 152–161.
37. Sławiński H. Homiletyka współczesna o języku kazań i homilii. *Język homilii i kazań*. Tarnów: Biblos, 2020. S. 41–61.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATE)

1. Voloshchuk, I., Usyk, H. (2015). Aktualizatsiia illokutyvnykh aktiv u tekstakh anhlomovnykh politychnykh promov [Actualization of illocutionary acts in the texts of English-language political speeches]. *Naukovyi visnyk Shkhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*. Vyp. 4. P. 250–255. [in Ukrainian].
2. Havrysh, M. M. (2015). Movlennievyyi akt zasterezhennia: sotsiolinhvistychnyy aspekt [Speech act of warning: sociolinguistic aspect]. *Aktualni problemy filologii ta perekladoznavstva*. Vyp. 9. P. 33–38 [in Ukrainian].
3. Handziuk, O. M. (2020). Zasoby vyrazhennia volevyavlennia u povisti Anatoliia Dimarova "Na koni y pid konem" [Means of expressing volition in Anatoly Dimarov's story "On a horse and under a horse"]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Hermanska filologhiia*. Vyp. 823. P. 36–40. [in Ukrainian].
4. Gudziak, B. (2021). Vybach i diakuiu [Sorry and thank you]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-borys-gudzyak-vybach-i-dyakuyu-6858/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].

5. Daskaliuk, O. (2014). Movni zasoby volevyavlennia u tvorakh Lesi Ukrainky [Linguistic means of expressing volition in Lesya Ukrainka's works]. *Linhvostylistychni studii*. Vyp. 1. P. 80-87. [in Ukrainian].
6. Dziurakh, B. (2021). Batkivshchyna – tse Bozhyi dar, yakii nam slid pryiniaty z vdiachnistiu, tsinuvaty ta plekaty [Motherland is God's gift, which we should accept with gratitude, appreciate and cherish.]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-pid-chas-molytvy-za-ukraynu-batkivshchyna-tse-bozhyy-dar-yakyy-nam-slid-pryynyaty-z-vdyachnistyu-tsinuvaty-ta-plekaty-6740/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].
7. Dziurakh, B. (2021). Zvernennia do dukhovenstva, bohuposviachenykh osib i virnykh myrian ekzarkhatu z nahody Vsesvitnoho dnia ubohykh ta vshanuvannia zhertv Holodomoru v Ukraini 1932–33 rokiv 13 lystopada 2021 [Address to the clergy, consecrated persons and faithful laymen of the Exarchate on the occasion of the World Day of the Poor and commemoration of the victims of the Holodomor in Ukraine 1932-33 on November 13, 2021]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/blagodiyne-sluzhinnya-blyzhnim-vyyavom-nashoy-viry-i-znakom-hrystyyanskoy-lyubovi-vladyka-bogdan-dzyurah-u-zvernenni-z-nagody-dnya-ubogogo-7312/> (C: 20.04.2022) [in Ukrainian].
8. Dziurakh, B. Katekhyzatsiia – buty Khrystovym uchnem ta zhyty po-khrystyiansky [Catechesis is to be a disciple of Christ and live a Christian life]. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/katekhyzatsiia-buty-hrystovym-uchnem-ta-zhyty-po-hrystyyansky-zvernennya-vladyky-bogdana-dzyuraha-shchodovidnovlennya-katehytychnogo-sluzhinnya-6811/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].
9. Dziurakh, B. (2021). My maiemo vlasnym "omoforum" ohornuty nashykh blyzhnikh, ohornuty yikh nashoiu liuboviu ta daramy. [We have to wrap our neighbors with our own "omophorus", wrap them with our love and gifts] URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-my-mamo-vlasnym-omoforum-ogornuty-nashyh-blyzhnih-ogornuty-yh-nashoyu-lyubovyu-ta-daramy-7101/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].
10. Dziurakh, B. (2021). Nazustrich Rizdvy: Den 20. Ne povertatysia do Iroda, ale stupaty dorohoiu zhyttia [Towards Christmas: Day 20. Not to return to Herod, but to tread the path of life]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/nazustrichrizdvy-den-20-ne-povertatysia-do-iroda-ale-stupaty-dorogoyu-zhyttia-7600> (reference date: 30.03.2022) [in Ukrainian].
11. Dziurakh, B. (2021). Sviatkuvaty Paskhu oznachaie sviatkuvaty peremohu nad hrikhom i nad smertiu, yaka ye naslidkom hrikha [To celebrate Easter means to celebrate victory over sin and over death, which is the result of sin]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-sviatkuvaty-pashu-oznacha-svyatkuvaty-peremogu-nad-grihom-i-nad-smertyu-yaka-naslidkom-griha-6092/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].
12. Dziurakh, B. (2021). Shliakh spravzhnoho khrystyiansyna pochynaietsia iz doviry Bohovi, popry nashi liudski rozrakhunky, zabezpechennia i kalkuliatsii [The path of a true Christian begins with trust in God, despite our human calculations, provisions and calculations]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-bogdan-dzyurah-shlyah-spravzhnogo-hrystyiansyna-pochynatsia-iz-doviry-bogovi-popry-nashi-lyudski-rozrahunky-zabezpechennia-i-kalkulyatsiy-7149/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].
13. Ivasiuk, V. (2021). Holosom Tserkvy u teperishnii chas mozhe i navit musyt buty same molod [The voice of the Church nowadays can and even should be the youth.]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/golosom->

tserkvy-u-teperishniy-chas-mozhe-i-navit-musyt-buty-same-molod-vladyka-vasyl-ivasyuk-pro-molod-ta-internet-6650 (reference date: 22.04.2022) [in Ukrainian].

14. Ivasiuk, V. (2021). Odniei smyrennistiu liudyna-hrishnyk mozhe spastysia, a bez smyrennia vsi chesnoty nikchemni [By humility alone a sinner can be saved, and without humility all virtues are worthless]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/odniyu-smyrennisty-lyudyna-grishnyk-mozhe-spastysya-a-bez-smyrennya-vsi-chesnoty-nikchemni-vladyka-vasyl-ivasyuk-7106/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].

15. Ivasiuk, V. (2021). Pokrov Presviatoi Bohorodytsi – tse zakhyst Divy Marii, prostiahnutyi nad vsimy khrystyianamy [The protection of the Holy Mother of God is the protection of the Virgin Mary extended over all Christians]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-vasyl-ivasyuk-pokrov-presvyatoy-bogorodytsi-tse-zahyst-divy-mariy-prostyagnuty-nad-vsime-hrystyianamy-7082/> (reference date: 01.05.2022) [in Ukrainian].

16. Ivasiuk V. (2021). Svit duzhe potrebuie Dobroi novyny, a hriky ne daiut mozhlyvosti "vylovty" Bozhu blahodat [The voice of the Church nowadays can and even should be the youth]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/svit-duzhe-potrebu-dobroy-novyny-a-grihy-ne-dayut-mozhlyvosti-vylovty-bozhu-blahodat-vladyka-vasyl-ivasyuk-7161/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].

17. Ivasiuk, V. (2021). Yakshcho mozhete prysmyryty yazyk, todi mozhete prysmyryty i sebe [If you can tame your tongue, then you can tame yourself]. 2021. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/yakshcho-mozhete-prysmyryty-yazyk-todi-mozhete-prysmyryty-i-sebe-vladyka-vasyl-ivasyuk-pro-grihy-yazyka-6590/> (reference date: 22.04.2022) [in Ukrainian].

18. Kuravska, N. Yu. (2017). Komunikatyvna situatsiia volevyiavlennia v systemi yii skladnykiv: prahmalinhvistychnyi aspekt [If you can tame your tongue, then you can tame yourself]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriia "Filolohichna"*. Ostroh: Vyd-vo NaUOA. Vyp. 67. P. 178–181. [in Ukrainian].

19. Moshchych, Y. (2021). Spishimo y my pryiniaty tse Dytia do nashoi domashnoi tserkvy – simi, vkladaiuchy v Yoho ruky tsile nashe zhyttia [Let us also hurry to accept this Child into our home church - family, placing our whole life in His hands]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-yosafat-moshchych-spishimo-y-my-pryynyaty-tse-dytya-do-nashoy-domashnoy-tserkvy-simy-vkladayuchy-v-yogo-ruky-tsile-nashe-zhyttia-4928/> (reference date: 22.04.2022) [in Ukrainian].

20. Odarchuk, N., Nedilko, S. (2018). Realizatsiia movlennievoho vplyvu v suchasnomu anhlomovnomu relihiinomu diskursi [Realization of speech influence in contemporary English-language religious discourse]. *Aktualni pytannia inozemnoi filolohii*. Vyp. № 9. P. 154–161. [in Ukrainian].

21. Omelianenko, V. (2014). Marhinalni typy volevyiavlennia ta yikh eksplitsytni performatyvni indykatory [Marginal types of will expression and their explicit performative indicators]. *Eslavistica Complutense*. Vyp. 14. P. 53–62 [in Ukrainian].

22. Pryriz, Ya. (2021). Boh dav nam zhyttia, shchoby my yoho viddavaly inshym, a ne zberihaly dlia sebe [God gave us life to give to others, not to keep it for ourselves]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-yaroslav-pryritz-bog-dav-nam-zhyttia-shchoby-my-yogo-viddavaly-inshym-a-ne-zberigaly-dlya-sebe-7044/> (reference date: 15.04.2022) [in Ukrainian].

23. Pryriz, Ya. (2021). Pokrov Bozhoi Materi – tse postiina opika nad tymy ditmy, yakykh Yii doruchyv nash Hospod [The protection of the Mother of God is

the constant guardianship of those children entrusted to Her by our Lord]. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/vladykayaroslav-pryriz-pokrov-bozhoy-materitse-postiy-na-opika-nad-tymy-ditmy-yakyh-yy-doruchyv-nash-gospod-7099/> (reference date: 22.04.2022) [in Ukrainian].

24. Sviatoslav (2021). Propovid Blazhennishoho Sviatoslava u sviato Vozdvyzhennia chesnoho i zhyvotvornoho khresta Hospodnoho [Sermon of His Beatitude Sviatoslav on the Feast of the Exaltation of the Holy and Life-Giving Cross of the Lord]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishoho-svyatoslava-u-svyatovozdvyzhennya-chesnogo-i-zhyvotvornogo-hresta-gospodnogo-6951/> (reference date: 22.04.2022) [in Ukrainian].

25. Sviatoslav. (2021). Propovid Blazhennishoho Sviatoslava u 19-tu nediliu pislia Zislannia Sviatoho Dukha [Sermon of His Beatitude Sviatoslav on the 19th Sunday after the Outpouring of the Holy Spirit]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishoho-svyatoslava-u-19-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogo-duha-7224/> (reference date: 22.04.2022) [in Ukrainian].

26. Sviatoslav (2021). Propovid Blazhennishoho Sviatoslava v Nediliu pro Strashnyi sud [Sermon of His Beatitude Sviatoslav on Sunday about the Last Judgment]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishoho-svyatoslava-v-nedilyu-pro-strashnyy-sud-5440/> (reference date: 22.04.2022) [in Ukrainian].

27. Sviatoslav (2021). Propovid Blazhennishoho Sviatoslav u nediliu Vseproshchennia [Sermon of His Beatitude Sviatoslav on Forgiveness Sunday]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishoho-svyatoslava-u-nedilyu-vseproshchennya-5521/1> (reference date: 22.04.2022) [in Ukrainian].

28. Sviatoslav (2021). Propovid Blazhennishoho Sviatoslava u sviato

Pokrovu Presviatoi Bohorodytsi [Sermon of His Beatitude Sviatoslav on the Feast of the Intercession of the Most Holy Theotokos.]. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishoho-svyatoslava-u-svyatopokrovu-presvyatoy-bogorodytsi-7081/> (reference date: 23.04.2022). [in Ukrainian].

29. Sviatoslav (2021). Propovid Blazhennishoho Sviatoslava v 13-tu nediliu pislia Zislannia Sviatoho Dukha [Sermon of His Beatitude Sviatoslav on the 13th Sunday after the Outpouring of the Holy Spirit]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishoho-svyatoslava-v-13-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogo-duha-6891/> (reference date: 23.04.2022) [in Ukrainian].

30. Sviatoslav (2021). Propovid Blazhennishoho Sviatoslava u 20-tu nediliu pislia Zislannia Sviatoho Dukha [Sermon of His Beatitude Sviatoslav on the 20th Sunday after the Outpouring of the Holy Spirit]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishoho-svyatoslava-u-20-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogo-duha-7278/> (reference date: 27.04.2022) [in Ukrainian].

31. Sviatoslav (2021). Propovid Blazhennishoho Sviatoslava pro ztsilennia sliptsia poblyzu Yerykhonu: "Viryty – tse buty vidkryty na Bozhu sylu" [Sermon of His Beatitude Sviatoslav on the healing of a blind man near Jericho: "To believe is to be open to God's power"]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/propovid-blazhennishoho-svyatoslava-pro-ztsilennya-sliptsya-poblyzu-ryhonu-viryty-tse-but-vidkryty-na-bozhu-sylu-5195/> (reference date: 27.04.2022) [in Ukrainian].

32. Sviatoslav (2021). Hospod – naibilshyi volonter i dobrovolets. Propovid Blazhennishoho Sviatoslava u 24-tu nediliu pislia Zislannia Sviatoho Dukha [The Lord is the greatest volunteer and volunteer. Sermon of His Beatitude Sviatoslav on the 24th Sunday after the Outpouring of the Holy Spirit].

URL:
<https://synod.ugcc.ua/data/gospod-naybilshyy-volonter-i-dobrovolets-propovid-blazhennishogo-svyatoslava-u-24-tu-nedilyu-pislya-zislannya-svyatogoduha-7509/> (reference date: 25.05.2022) [in Ukrainian].

33. Trokhanovskiy, A. (2021). Zvernennia na pochatok navchalnoho roku. [Address at the beginning of the academic year]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/zvernennya-vladyky-arkadiya-trohanovskogo-na-pochatok-navchalnogo-roku-budmo-vidpovidalnymy-shchodo-nashyh-obov'yazkiv-uchnivskyh-ta-vchytelskyh-6788/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].

34. Iushchak, V. (2021). Kozhnoho dnia vchitsia dyvytys po-khrystyiansky na kozhnoho svoho tovarysha [Every day, learn to look at each of your friends in a Christian way]. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/kozhnogo-dnya-vchitsya-dyvytys-po-hrystyyansky-na-kozhnogo-svogo-tovarysha-zvernennya-vladyky-volodymyra-yushchaka-na-pochatok-navchalnogo-roku-6812/> (reference date: 20.04.2022) [in Ukrainian].

35. Iushchak, V. (2021). Kozhen khrystyianyn zobov'iazanyi buty siiachem Bozhoho Slova. [Every Christian is obliged to be a sower of God's Word]. URL:

<https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-volodymyr-yushchak-kozhen-hrystyyanyn-zobov'yazanyy-butysiyachem-bozhogo-slova-7346/> (reference date: 28.04.2022) [in Ukrainian].

36. Kępka, I. (2009). Językowe środki perswazji w polskich kazaniach katolickich od oświecenia do czasów współczesnych: na wybranych przykładach [Linguistic means of persuasion in Polish Catholic sermons from the Enlightenment to the present day: on selected examples]. *Język – Szkoła – Religia*. Uniwersytet Gdański: Wydawnictwo "Bernardinum". Vol. 4. P. 152–161. [in Polish].

37. Sławiński, H. (2020). Homiletyka współczesna o języku kazań i homilii [Contemporary homiletics on the language of sermons and homilies]. *Język homilii i kazań*. Tarnów: Biblos. P. 41–61. [in Polish].

Стаття надійшла до редколегії: 25.06.2022
Схвалено до друку: 30.09.2022